

Ik maak je tot licht voor alle volken

door Henk de Haan

In de laatste week voor de kerstvakantie rijd ik naar Amsterdam, niet naar Schiphol maar naar een Joodse school in Amsterdam. De term kerstvakantie kennen ze niet op deze school, ze noemen het wintervakantie.

Voor ik de school binnenkom moet ik eerst door de controle van de marechaussee en de extra beveiliging. We vinden het al jaren de normaalste zaak van de wereld dat een Joodse school in Nederland beveiligd moet worden.

In deze letterlijk en figuurlijk donkere tijden vieren ze op school het feest van het licht gehouden, het Chanoekafeest. Iedere dag wordt er een kaars van de achtarmige kandelaar aangestoken.

Voordat de kinderen in de aula bijeenkomen geven ze in de klas cadeautjes aan elkaar. De kinderen zijn uitgelaten, de juf leest de gedichtjes voor (sommige zijn in het Engels of in het Iviert geschreven). Het feest van het licht.

De burgemeester van Kampen heeft het in zijn nieuwjaarstoespraak ook over Chanoeka en over de sjamasj, het kleine voorlicht van de kandelaar. Hij zegt dat we een voorlicht kunnen en mogen zijn. Welk licht bedoelen we eigenlijk? Dat wil ik mijn vrienden in Israël gaan vragen tijdens mijn februari-reis.

Tora en praktijk

Op mijn vraag over het licht in deze wereld geeft mijn vriend Gersjom eerst een lesje over het verschil tussen de Joodse filosofie en de Griekse filosofie. Ik begrijp nu beter dat er daardoor een groot verschil is tussen de twee godsdiensten. Bijvoorbeeld in het christendom is de liefde het belangrijkste thema terwijl in het jodendom liefde samen met gerechtigheid de norm is.

Deze week staat de parasjat Misjpatiem centraal. De Tien Woorden worden in detail uitgewerkt. Misjpatiem laat iedere jood zien hoe ieder deel van zijn leven verbonden is met de Eeuwige. En zo kan de jood een bijdrage geven aan deze wereld. Ook in een week waarin liefhebben moeilijk is. Hamas heeft de vermoorde kinderen en hun moeder overgedragen aan Israël. Naast het liefhebben is er nog iets anders nodig: een gedetailleerde studie van de Tora en een orthopraxie in ieder moment van het leven. Voor Gersjom betekent orthopraxie dat hij altijd juist wil handelen. Zo wil hij een licht zijn: het bestuderen van de Tora en deze in praktijk brengen.

Tora en Zion

Een andere vriend, Ezra, vertelt ook dat de Tora belangrijk is. Niet alleen voor je persoonlijke leven maar ook op het gebied van de overheid, het rabbinaat en het leger. Jesaja profeteert dat de Tora vanuit Zion zal uitgaan en het woord van de EEUWIGE uit Jeruzalem (Jes 2:3). Ezra is blij dat de Joden al eeuwen lang de Tora bewaren en verder uit diepen. Ezra ziet dat er op dit moment steeds meer mensen de Tora ontdekken. Op deze manier komt er steeds meer licht in de wereld.

Erets Jisraël en Am Jisraël

Mijn vriend Sjmaja wijst mij in een gesprek op Rabbi Kook. Avraham Jitschak Kook (1865–1939) heeft interessante boeken geschreven over het land Israël (Erets Jisraël) en het volk Israël (Am Jisraël). Kook stelt in zijn boeken dat er een sterke relatie is tussen die twee. Kook vindt zelfs dat er alleen in het land van Israël sprake van een fysieke- en spirituele eenheid kan zijn. Joden die in de Diaspora Joods leven komen niet tot hun bestemming. Kook vindt dat het leven in Erets Jisraël het ware doel is van de Tora, om zo een licht te zijn. Joden die in de galoet wonen (ballingschap, buiten Israël) zullen volgens hem daarom geslagen en vervloekt worden. Dit zien we misschien vandaag de dag om ons heen. Het antisemitisme is enorm gestegen sinds het uitbreken van de oorlog op 7 oktober 2023.

In het Amida-gebed (ברכה גליונית) wordt gebeden dat de Joden in 'ballingschap' terug mogen keren naar het land. Deze terugkeer is volgens Kook de enige manier om de verlossing te bereiken. Er is een nauwe verbondenheid tussen het volk, het land en de EEUWIGE. In de 19e eeuw ontstond het zionisme en het was een seculiere beweging. Door de huidige oorlog met Hamas (dit acroniem betekent in het Hebreeuws: geweld, onderdrukking) houden steeds meer mensen zich bezig met wezenlijke, spirituele zaken. Er zal een grote beweging naar Erets Jisraël komen zodat het volk (Am Jisraël) één wordt, zowel fysiek als spiritueel. Weer een andere vriend, Mosje, zegt dat er dan een tijd van donkerheid in de wereld zal komen, maar er brandt een licht in de wereld (Jes 42:6). Net als je een lamp in een donkere kamer aandoet, zo zal er licht zijn. Er wordt geleerd dat er eenheid is tussen het volk, het land en de EEUWIGE en de Tora.

Om het licht te ervaren moet de wereld daar zijn, het land en het volk wat de EEUWIGE heeft uitgekozen: *Maar jou, Israël, mijn dienaar, Jakob, die Ik uitgekozen heb, nakomeling van Abraham, mijn vriend, jou die Ik heb weggehaald van de einden der aarde, die Ik van haar verste uithoeken terugriep – jou zeg Ik: Jij bent mijn dienaar, jou heb Ik uitgekozen, Ik heb je niet afgewezen....In gerechtigheid heb Ik, de EEUWIGE, jou (Israël!) geroepen. Ik zal je bij de hand nemen en je behoeden, Ik neem je in dienst voor mijn verbond met het volk en maak je tot een licht voor alle volken,...* Jes. 41:8–9, 42:6

Ten slotte

Naast dat we mooie gesprekken hebben gevoerd, zijn we ook het land doorgetrokken. We zijn bij de grenzen van Syrië en Libanon geweest (bij de Druzen). Ook werd het meer van Galilea, Sijlo (met de rode vaarzen), Jeruzalem en Machpela bezocht. We vliegen weer naar huis. De reis door Erets Jisraël zit er weer op. Ik hoop dat er in de komende tijd weer (veel) toeristen naar Israël mogen gaan om de connectie tussen het fysieke en het spirituele met land te ervaren. Shoresh kan u wellicht helpen om een reis te ondernemen.